

METODOLOGIJA OBLIKOVANJA, TRENDI, VPLIVI

Povzetek: Na vseh področjih človekovega delovanja prihaja do hitrih sprememb. Model poučevanja in učenja mora slediti dogajanju in spremembam. Ne nazadnje oblikujemo preko znanj in spretnosti bodoče kreatorje družbe, ki so lahko dobri le, če so njihova znanja široka in umeščena v času in prostoru. Zato znanja ne smejo biti zaprta in sama sebi namen, ker takšna nimajo velike vrednosti. Z načinom dela in razmišljanja lahko naredimo zelo veliko ali pa zelo malo. Tako imamo v bistvu dva modela, kiju je potrebno sprejeti: medpredmetno povezovanje in vseživljensko učenje, da bomo vedno v toku dogajanj in sprememb. Le tako lahko ustvarjamo dodano vrednost. V primeru strokovnih šol, ki so naravnane tudi povezovalno z delovnim okoljem, je potrebno sodelovanje razširiti tudi izven šolske institucije, da se povežejo znanja s tehnološkimi procesi in obratno. Delovno okolje in šola ne moreta delovati kot dve neodvisni enoti. Pot do takšnega sodelovanja je nakazana, potrebujemo pa še nekaj časa in volje, da bomo načrtovano tudi izvajali, v korist znanja in napredka.

Ključne besede: delovni procesi, dodana vrednost, medpredmetno, metodologija, prostor in čas, tehnologija, timsko delo, vseživljensko.

1. UVOD

Na Višji strokovni šoli Maribor - oblikovanje materialov (les), poučujem Osnove estetike in Oblikovanje bivalnega pohištva. Delo poteka v obliki projektnega dela - od ideje do izdelka. Vendar na višješolskem nivoju, kakor tudi že na srednješolskem nivoju, delo pri teh predmetih ne more potekati izolirano.

V Srednji šoli za oblikovanje, kjer tudi poučujem in sem spremljala že nekaj generacij od začetka pa do zaključne naloge, prek natečajev in tekmovanj, sem prakticirala povezovalno delo v šoli in izven nje. Že kurikulum je zasnovan medpredmetno, kjer se smiselno prepletajo določene vsebine in naloge. Vključena je tudi praksa v šoli in pri delodajalcih. V metodologijo tako vključujem vse predmete, znanja in spretnosti, ki vplivajo na nastanek produkta. Če želimo ustvariti dobre izdelke, je ta dejavnik zelo pomemben - potrebno je videti vse aspekte pri nastajanju uporabnega ali dekorativnega predmeta.

Podobno poteka delo tudi na Višji strokovni šoli, kjer smo šele v razvojni začetni fazi in se bi morali med seboj uskladiti in prepoznati možnosti in potrebe po sodelovanju, v prid študentu in boljšim rezultatom. Na trgu dela je to že zdavnaj praksa: delo v skupinah z različnimi izkušnjami in znanji, povezovanje med podjetji, sodelovanje s stranko, z različnimi strokovnjaki ...

Temu pa dodajamo še vse ostale dejavnike - npr. trende v oblikovanju, brez katerih ni dobrega, inovativnega, konkurenčnega izdelka. Trendi dandanes niso več samo barva, oblika in material. Vedno bolj je pomembna ekologija in seveda dediščina ter inovativnost. Ključni problem, ki ga je ob tem potrebno upoštevati, je tudi zaščita intelektualne lastnine.

Težiti moramo k dodani vrednosti, ki je danes pot do uspeha.

2. VPLIVI NA POTEK PROJEKTNEGA DELA IN REZULTATE TER KONCEPT DELA

1. Pomembno je sodelovanje znotraj ustanove, ki pomeni organizacijo in pogoje dela, da dosežemo kvaliteto v medpredmetnem povezovanju.
2. Znanja in spretnosti pa moramo širiti tudi s pomočjo nabiranja izkušenj izven ustanove: ogledi razstav, sejmov, sodelovanje na natečajih. Vse to nadgrajuje znanja pridobljena v šoli in jih sproti prilagaja potrebam časa in okolja.
3. Za preverjanje znanj in spretnosti je potrebno sodelovanje s prakso, ki poteka deloma v šoli, deloma v podjetjih, da študenti preizkusijo svoja znanja in spretnosti in se vključujejo v realne delovne situacije, ki jih pripravljajo na delo po diplomii.

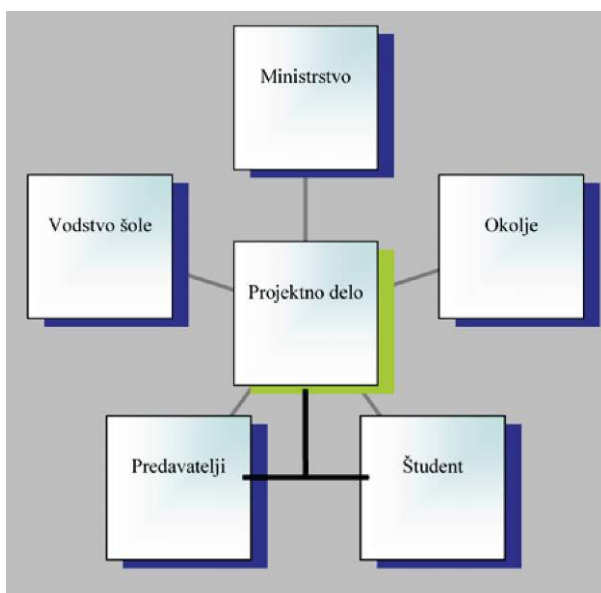
* univ. dipl. inž. arh., Višja strokovna šola, Lesarska šola Maribor

2.1. KONCEPTI IZVEDBE - MOŽNOSTI POVEZOVANJA

Slika 1. Prikazan je koncept dela, ki sloni na povezavah, širitvi in krepitvi znanj in spretnosti.

2.2. vPLIVI NA IZVAJANJE PD

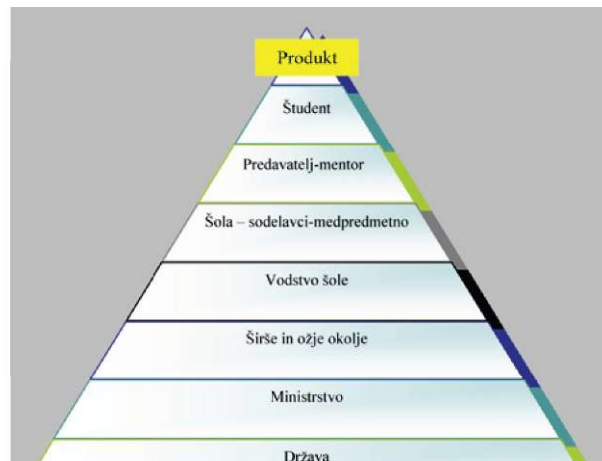
Slika 2. Dejavniki, ki dodatno vplivajo na kvaliteto izvedbe projekta z vsemi vhodnimi pogoji.

Na dober potek dela vplivajo mnogi dejavniki, ne glede na zastavljene cilje programa in predavatelja. Rezultati so ključnega pomena.

2.3. vPLIVI NA PRODUKT

V obliki piramidalnega sistema (slika 3) je prikazano zaporedje soodvisnosti vseh dejavnikov, ki vplivajo na končni produkt (seminarska naloga, projektna naloga, diploma). Slonijo na skupnem konceptu širitve in povezovanja znanj.

Produkt je posledica znanja, tehnologije, timskega dela, dela ustvarjalca - oblikovalca, družbenih dogajanj, naklonjenosti, podpore. Je izdelek v obliki projektne naloge od ideje do izdelka.

Slika 3. Piramidalni sistem

Lep primer različnih povezovanj je bilo obdobje renesanse, ko so začeli nastopati mecenari in so povzdignili ustvarjalce, ter jim omogočili delo in ustvarjanje. Umetnik ni bil več zgolj rokodelca, postal je del visoke družbe in njen pomemben člen, saj vemo, da se družba zrcali preko različnih vrst umetnosti, ki je njena poslanica.

Leonardo da Vinci kot primer vsestranskega ustvarjalca, raziskovalca, izumitelja in umetnika, ker ga je gnala lastna želja po širitvi in povezovanju različnih znanj.

Zanimal ga je človek, ker je v renesansi človek tudi dobil svoje mesto, predvsem je natančno preučeval anatomijo, z natančnostjo je preučeval tudi rastlinski in živalski svet. Lahko rečemo, da je bil začetnik danes znane povezave med tehniko in biologijo, bionike. Njegova nadarjenost in vsestranskost sta ga uvrstila med posebne predstavnike obdobja in zgodovine.

Peggy Gugenheim, ljubiteljica sodobne umetnosti, je bila mecenica mnogim sodobnim umetnikom, jim omogočala življenje in delo, zgradila muzeje v Benetkah, Londonu, New Yorku, Bilbao, ki hranijo dela najboljših ustvarjalcev sodobnega slikarstva in kiparstva (Picasso, Braque, Duchamp, Léger, Brancusi, Severini, Balla, Delaunay, Kupka, Picabia, Mondrian, Kandinsky, Arp, Miro, Giacometti, Klee, Ernst, Magritte, Daï, Pollock, Rothko, Calder, Moore). To je dragocen prispevek družbi, dediščina za naslednje rodove, ki pričajo o dogajanjih in gibanjih obdobja.

Bauhaus obdobje je združilo teoretike z mnogimi znanji. Vasilij Kandinski je eden izmed njih, ki mu je družinsko okolje nudilo bagato podstat, ob lastni inerciji je postal odlični teoretik, ki je svoja znanja prenašal na mlade generacije. Prav široka osnova v glasbi, umetnosti, filozofiji, mu je dala možnosti za bogato in plodno delo v teoriji in praksi na po-

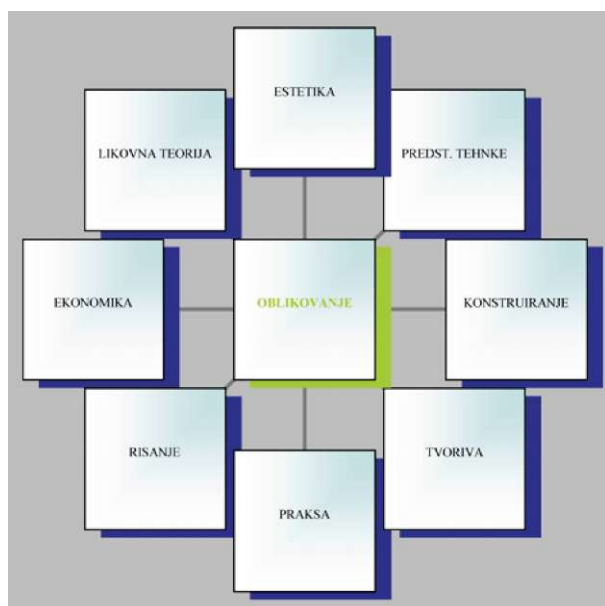
dročju slikarstva. Njegove likovno-teoretične osnove se kot abecednik v vseh zvrsteh umetnosti uporabljajo še danes.

Ob aktivnem sinergijskem sodelovanju z vsemi sodelavci in študenti ter obrtniki, na vseh ravneh življenja in delovanja je prišlo do premikov, dobrih rezultatov, ki so vzor oblikovalcem še danes. Teorija in praksa sta bili neločljivi, vzajemno sta se bogatili in razvijali. Bomo znali preseči ta model? Ni naključje, da se je šola razvila v Weimarju v času weimarske republike, kjer so ji bile naklonjene vse okoliščine. Od tam se je selila drugam: v Dessau, v Berlin, na Dunaj, v ZDA. Zasnovana je bila kot sodobna šola današnjega dne, čeprav že pred 90. leti. Ostali so njeni učenci, ki so znanja in izkušnje prenašali naprej. Še vedno se spogledujemo z njimi, še vedno občudujemo, uporabljamo in celo proizvajajo se njihovi izdelki, kot ikone oblikovanja, kot brezčasno oblikovanje.

Danes pa ponovno govorimo o trajnostnem razvoju, kot ključnemu dejavniku v smeri oblikovanja predmetov vsakdanje uporabe, ob upoštevanju ekologije in oblikovalskih smernic ter uporabnika.

2.4. POVEZOVANJE OBLIKOVANJA Z DRUGIMI PREDMETI

Na organigramu je prikazana soodvisnost med oblikovanjem in drugimi predmeti (slika 4). Da pridemo do dobrega končnega produkta potrebujemo predznanja iz različnih predmetov in spretnosti. Znanja se povezujejo in bogatijo, povečajo se izkušnje in vpogled v vse dejavnike, ki so pomembni pri nastajanju oblikovalskih rešitev in

Slika 4. Organigram soodvisnosti med oblikovanjem in drugimi predmeti

produktov. Tako se že delno študenti seznanjajo z delom v resnični situaciji, kar lahko podkrepijo že v času študija s prakso v šolskih delavnicah in v podjetjih zunaj šole.

Preko projektnega dela dobi študent možnost širitve znanj tudi izven okvirja predavanj in katalogov. Glede na smernice v oblikovanju, ki težijo k trajnostnemu razvoju, k ekološki osveščenosti in ozaveščenosti, študent s pomočjo mentorja in s samostojnim delom raziskuje različna področja. Ena izmed smernic je tudi dediščina, saj se zaradi globalizacije izgublja identiteta naroda. Lep vzor in primer vsega naštetega so skandinavske dežele, ki upoštevajo vse naštete dejavnike že nekaj desetletij in je to pri njih tradicija. To je posledica vzgoje in izobraževanja in ozaveščenosti celotne družbe, ki jo podpira dobro organiziran državni sistem. Začne se v družini in se nadaljuje kasneje v vseh vzgojno izobraževalnih ustanovah.

Oblikovanje je že od nekdaj naravnano trajnostno, z upoštevanjem ekologije, naravne in kulturne dediščine, z oblikovanjem skandinavske prepoznavnosti in prepoznavnosti dežel posameznic. Oblikovalci so kulturni atašeji, z njimi se države predstavljajo zunaj meja. Okolje in družba sta pripomogla k ustvarjanju ikon oblikovanja, prepoznavnim imenom in izdelkom ne samo doma temveč tudi daleč zunaj meja.

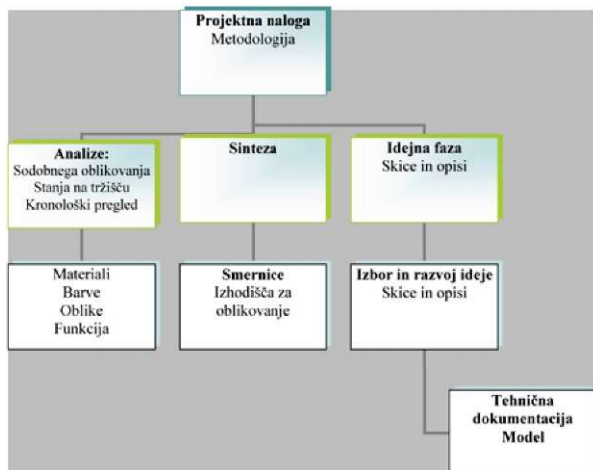
Ker je oblikovalcem kot so Tappio Wirkalla, Alvar Aalto, Hans Wegner idr., vzor narava, naravni materiali, uporabljamo v raziskovalnem delu naloge prav njihove primere, kot primere odlične prakse.

Analize in izhodišča analiz so del smernic ob upoštevanju vseh drugih dejavnikov, ki študenta usmerjajo v delu in razmišljanju.

3. MAKRO PLAN - METODOLOGIJA POTEKA DELA (SLIKA 5)

V projektni nalogi je metoda prikazana od ideje do izdelka, oziroma do delovnega modela in modela. Preden začne študent razvijati idejo so narejene raziskave in analize, ki vplivajo na idejo in njen razvoj in izbiro najboljše ideje v smislu upoštevanja vseh že navedenih dejavnikov, ki na dani produkt vplivajo.

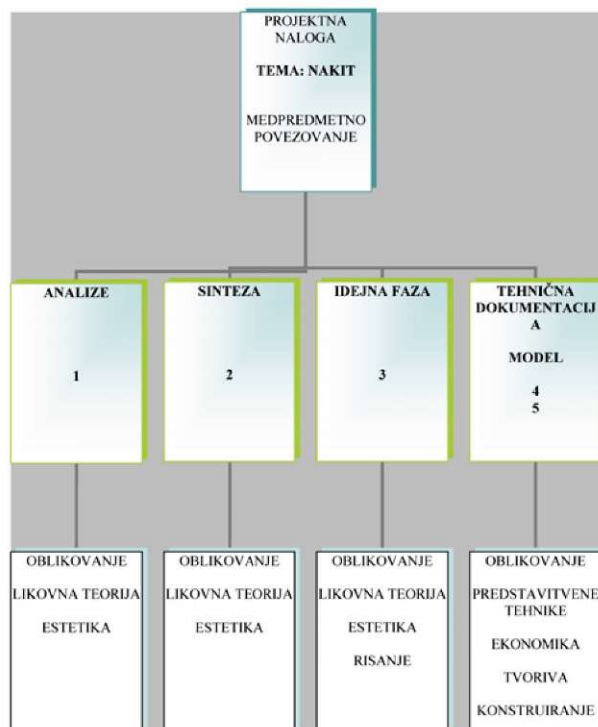
Naloge na tem področju so kompleksno zastavljene, da študenta vedno znova prisilijo k raziskovanju, analiziranju, iskanju bistva, preučevanju stanja ter različnih drugih dejavnikov, ki doprinesejo h kvalitetnemu oblikovanju. Študentje tako področje dane naloge, glede na temo, kronološko raziskujejo in analizirajo ter ob upoštevanju dejavnikov metodologije dela v nalogo vključujejo izsledke o trenutnem stanju na tržišču. Pri razvoju ideje izhajajo iz povezovanja preteklosti in sedanjosti, upoštevajo naročnika, zahteve, posebnosti, možnosti ...

Slika 5. Makroplan metodologije poteka dela

4. MIKRO PLAN - METODOLOGIJA POTEKA DELA (SLIKA 6)

1. Nakit skozi zgodovino, prikaz v sliki in z opisi s stališča funkcije, oblike, materiala, barve in opisa obdobja. Sodobno oblikovanje nakita, prikaz v sliki in z opisi s stališča funkcije, oblike, materiala, barve, navede se oblikovalec ali proizvajalec.

Slika 6. Prikaz medpredmetnega povezovanja v posameznih delih metodologije na temo izdelave nakita

Slika 7. Modeli nakita (foto: B. Topolovec Amon)

2. Smernice za oblikovanje lastne kolekcije na osnovi navodil in zahteve po nakitu iz lesa.

3. Idejna faza pomeni nizanje idej na osnovi vseh izhodišč. Izbrana ideja je tista, ki se najbolj približa vsem zahtevam in smernic in se jo dokončno razvije.

4. Tehnična dokumentacija vsebuje tehnične risbe v ustreznem merilu z opisi funkcij, materialov in konstrukcijskih posebnosti. Izdelava se tudi 3D študija in barvne variante.

5. Izvede se delovni model v različnih materialih, končni produkt je v merilu 1:1 in je v lesu, kombinirano z drugimi materiali, glede na dokumentacijo. Glej primere - slika 7.

5. SKLEP

Ovisni smo od mnogih dejavnikov, zato kljub želji rezultati niso vedno zadovoljivi. Vedno znova se borimo tudi za pogoje dela, ki glede na kataloge znanj, sprejetih in potrjenih s strani države, v večini primerov niso popolnoma ustrezni. Velika teža je na strani predavatelja, njegovih izkušnjah in sposobnostih prilagajanja različnim situacijam, da bi študenti bili čim bolj usmerjeni in motivirani za delo in sodelovanje. Da bomo presegli dosedanje, potrebujemo več tvornega sodelovanja in podpore.

Pomen širokega znanja, sledenja novostim, vseživljenjsko učenje, ne smejo biti zgolj domena učitelja. Nad tem mora bedeti šola v smislu podpore učitelju, nad njo je seveda ministrstvo in država, ki naj finančno podpreta in nudita možnosti, ki so pomembne v času in prostoru, gledano širše. Prevelik je interes na medosebni ravni, premalo je družbeno kritično in razvojno vzpodbudno. Inštituti, tehnološki razvojni parki in druge ustanove, bi se morali konkretno povezovati tako kot s proizvodnjo tudi z izobraževanjem, kot nekakšen most, ki povezuje znanja, razvoj in dejansko prakso. Če je iskana dodana vrednost proizvoda v praksi, je v primeru šole dodana vrednost v možnostih, ki jih nudimo dijakom in študentom pri pridobivanju znanja in nadstandardov.

Ob katalogih znanj je potrebna tudi pravilna strategija vodstva šole, razumevanje problema vseh vpletenih v izobraževalnem procesu in širša podpora tudi zunaj ustanove. Le tako lahko pričakujemo zadovoljne študente in predavatelje, ter dobre rezultate, ki bodo promovirali šoli in družbi ter bodo pripomogli k njeni prepoznavnosti.

Vključevanje v okolje in povezava z njim prek prakse, natečajev in drugih oblik sodelovanja, ki bogatijo delo študentov in njihove izkušnje, nudijo prepoznavnost programa in večje možnosti zaposlovanja diplomantov.

6. LITERATURA:

4. **Fiell C. (2005)** Designing the 21st century, Taschen
5. **Eco U. (2006)** Zgodovina lepote. Ljubljana, Modrijan
6. **Likar B. in sodelavci (2003)** Inovativnost v šoli, uspeti z idejo. Ljubljana, Institut za inovativnost
7. **Bezjak J. (1997)** Projektno delo pri pouku tehnike, kot uspešna oblika in metoda sodobne inženirske pedagogike. Ljubljana; Zavod RS za šolstvo in šport
8. **izvedbeni kurikulum - Oblikovanje materialov (2009)** Višja strokovna šola Maribor

izdelki projekta izrednih študentov pri predmetu Podjetništvo "Nazaj k leseni žlici", junij 2008

Med študenti so tudi izvrstni glasbeniki, ki z glasbenim nastopom popestrijo marsikatero prireditev